

Ekonomiutskottet

Sätt gränser för slit-och-släng-ekonomin – försvara de finländska företagens och konsumenternas rättigheter

INLEDNING

Remiss

Sätt gränser för slit-och-släng-ekonomin – försvara de finländska företagens och konsumenternas rättigheter (MI 7/2025 rd): Ärendet har remitterats till utskottet.

Motion

I samband med initiativet har utskottet behandlat följande motion:

- åtgärdsmotion AM 72/2025 rd Tiina Elo gröna Åtgärdsmotion om att begränsa handeln med slit-och-släng-produkter.

Öppen utfrågning

Utskottet ordnade en öppen utfrågning om ärendet den 10 december 2025. Utfrågningen sändes på webben och spelades in.

Där hördes

- företrädare för initiativtagarna Niklas Kaskeala
- företrädare för initiativtagarna Jukka Kurttila
- företrädare för initiativtagarna Sissi Penttilä
- företrädare för initiativtagarna Miia Porkkala
- företrädare för initiativtagarna Julia Thurén
- företrädare för initiativtagarna Aku Varamäki
- statssekreterare Mika Nykänen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Noomi Saarinen, arbets- och näringsministeriet
- generaldirektör Sami Rakshit, Tullen
- överdirektör Katri Väänänen, Konkurrens- och konsumentverket.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Niina Etelävuori, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsråd Marja Luukkonen Yli-Rahnasto, justitieministeriet
- regeringsråd, enhetschef Ismo Mäenpää, finansministeriet

Betänkande EkUB 8/2026 rd

- specialsakkunnig Tea Niiranen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Krista Sinisalo, finansministeriet
- seniorekonom Juuso Kaaresvirta, Finlands Bank
- specialsakkunnig Antti Hästbacka, Tullen
- gruppechef Välimäki Sanna, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes)
- biträdande professor Senja Laakso, Helsingfors universitet, Konsumentforskningscentralen
- Chief Compliance Officer Päivi Rokkanen, Posti Ab
- chef för samhällsrelationer Niklas Nila, Kesko Abp
- Head of EU-affairs Päivi Wood, S-gruppen
- direktör Jenni Tuomisto, Vend Marketplaces Oy, Tori.fi
- ledande expert Tiina Vyyryläinen, Finsk Handel rf
- magisterstuderande i ekonomi Anna Hakola, Gruppen De ungas agenda 2030
- ledande expert Emilia Gädda, Suomen Tekstiili ja Muoti ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- miljöministeriet
- Finlands näringsliv rf
- Erikoiskaupan liitto Etu ry
- Konsumentförbundet rf
- Finlands Dagligvaruhandel rf
- Företagarna i Finland rf
- Tekniska Handelsförbundet rf
- professor Petri Kuoppamäki
- professor Juha Raitio
- professor Jukka Snell.

Inget yttrande av

- forskarprofessor Mikael Mattlin, Utrikespolitiska institutet.

MEDBORGARINITIATIVET OCH MOTIONEN

Medborgarinitiativ MI 7/2025 rd

I medborgarinitiativet föreslås det att lagberedning inleds för att förbjuda reklam för ultrasnabbt mode och slit-och-släng-produkter. Dessutom krävs det att riksdagen utreder möjligheten att motverka ökningen av handeln med slit-och-släng-produkter genom beskattning.

Åtgärdsmotion AM 72/2025 rd

I åtgärdsmotionen föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att begränsa slit-och-släng-ekonomin både nationellt och på EU-nivå genom att begränsa reklamen för ultrasnabbt mode och slit-och-släng-produkter, utreda en minskning av handeln med slit-och-släng-produkter genom beskattning, utreda möjligheterna att förbjuda varuförsändelser direkt till konsumenter från onlinebutiker i länder utanför EU, slopa tullfriheten på 150 euro, öka plattformsbolagens ansvar eller genom att vidta några andra åtgärder.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Innehållet i medborgarinitiativet

I medborgarinitiativet krävs det åtgärder för att begränsa den orättvisa ställning som handeln med ultrasnabbt mode och slit-och-släng-produkter har fått i Finland. Det påpekas i medborgarinitiativet att kinesiska skräpbutiker online har tagit engångskonsumtionen till en ny nivå och nöter på de finländska företagens livskraft samt äventyrar miljön, arbetstagarnas rättigheter och konsumenternas säkerhet.

I motiveringen till initiativet påpekas det att skräpbutiker online utnyttjar marknadsföringsmetoder som medför betydande problem för konsumenternas rättigheter och en rättvis marknad samt att den gällande lagstiftningen har gjort det svårt att ingripa mot detta. Konsumenterna luras tro att produkterna säljs på rea trots att det inte är fråga om ett genuint erbjudande. Detta vilseleder och lockar konsumenterna att köpa produkter under skenbar brådska. Skräpbutikerna online utnyttjar också känslan av brådska i marknadsföringen genom att påstå att det bara finns ett begränsat antal produkter eller att de snart tar slut. Konsumenterna måste också delta i spelaktiviteter innan de kan handla. Villkoren för spelet och informationen om vinsterna döljs i användningsvillkoren. Konsumenterna ges inte tydlig information om returrätt eller gottgörelser och de erbjuds inte heller ett enkelt sätt att kontakta kundservicen eller lämna in klagomål, vilket försämrar rättssäkerheten.

I medborgarinitiativet lyfts det också fram att slit-och-släng-ekonomin är ett betydande hot mot det finländska näringslivet och att bara 14 procent av värdet på finländarnas konsumtion av mode och textilier går till inhemska företag. Samtidigt tar skräpbutikerna online marknadsandelar genom aggressiv priskonkurrens och orättvisa metoder. Detta snedvrider konkurrensen och försvagar de inhemska varumärkenas möjligheter att konkurrera genom kvalitet, ansvarstagande och sysselsättning. En harmoniserad reglering skapar jämlika konkurrensvillkor för alla aktörer. Ur denna synvinkel handlar medborgarinitiativet om att trygga en rättvis konkurrens, en fungerande inre marknad och hållbara offentliga finanserna.

Ekonomiutskottet påpekar att det inte finns entydiga eller vedertagna definitioner av det som i medborgarinitiativet kallas ”ultrasnabbt mode” och ”handel med slit-och släng-produkter”, men i praktiken gäller de problem som lyfts fram i medborgarinitiativet särskilt import från tredjeländer av produkter med lågt värde som beställs från onlinebutiker. Utskottet anser att medborgarinitiativet är viktigt för att väcka debatt, eftersom det problem som beskrivs i initiativet är aktuellt och dess samhällsliga konsekvenser är betydande. Vidare anser utskottet att en fortsatt ökad import av produkter från Kina har negativa konsekvenser särskilt i form av försvagad konkurrenskraft för ansvarsfulla företag, urholkning av konsumentskyddet, hot mot människors hälsa och säkerhet samt miljöskador i form av bland annat överkonsumtion av naturresurser och avfallsproblem.

Enligt Tullens uppgifter steg mängden försändelser av ringa värde som kom till Finland direkt från länder utanför EU till över 40 miljoner 2025 och för i år förutspås en exponentiell ökning. Av det totala antalet försändelser kom 98,5 procent från Kina. Antalet paket belastar tullmyndigheterna, marknadskontrollmyndigheterna och producentansvarsmyndigheterna.

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Dessutom leder den omfattande importen för konsumtion från tredjeländer till att den inhemska efterfrågan försvagas och därigenom till att bland annat arbetstillfällen och skatteinkomster minskar.

Utskottet anser att de missförhållanden som lyfts fram i medborgarinitiativet bör åtgärdas med effektiva och ändamålsenliga metoder. Eftersom populariteten hos lågprisimporten grundar sig särskilt på att det är lätt att beställa, att produkterna är billiga och att leveranserna är snabba, kan antalet beställningar och importmängderna sannolikt dämpas effektivast genom att man påverkar dessa element.

Utskottet har vid behandlingen av medborgarinitiativet i stor utsträckning hört olika myndigheter och intressentgrupper. Under sakkunnigutfrågningen har det tydligt framkommit att det inte är möjligt att lösa problemet med en enskild åtgärd, utan att man bör sträva efter att lösa det med många olika metoder både nationellt och på EU-nivå.

Utskottet konstaterar att exempelvis de tullar och behandlingsavgifter som beskrivs nedan inte i sig räcker till för betydande förändringar i köpbeteendet. Utskottet instämmer i det som framfördes vid sakkunnigutfrågningen om behovet att skapa så kallad strukturell friktion i onlinehandeln med tredjeländer. Bland annat kan obligatorisk dokumentation, produktsäkerhetskontroller och betungande leveranssätt vara effektivare sätt att minska köpintresset än tilläggsavgifter. *(Utskottets förslag till uttalande 1)*

Reklam

I medborgarinitiativet föreslås det att lagberedning inleds för att förbjuda reklam för ultrasnabbt mode och slit-och-släng-produkter. I ett sakkunnigyttande påpekades det att de förfaringssätt som nämns i medborgarinitiativet (falsa erbjudanden, påtryckning att köpa, påtvingad spelifiering, bristfälliga och vilseledande uppgifter, förfalskade recensioner och dold kontaktinformation) i princip redan är förbjudna enligt den gällande lagstiftningen. Problemet är därför snarare att de näringsidkare från tredjeländer som säljer via onlineplattformar inte följer bestämmelserna. Utskottet anser att man bör ingripa i problemet genom åtgärder på EU-nivå.

Marknadsföring av konsumtionsvaror, inklusive reklam, regleras i direktivet om otillbörliga affärsmetoder som i princip är fullständigt harmoniserande. Det innebär alltså att nationella bestämmelser som avviker från direktivet inte är möjliga. Justitieministeriet har enligt uppgift frågat EU-kommissionen om en begränsning av reklam på nationell nivå är förenlig med direktivet om otillbörliga affärsmetoder. Enligt kommissionens preliminära svar kan en sådan begränsning vara tillåten om syftet med begränsningen av reklam är att skydda miljön, eftersom detta direktiv inte omfattar miljöskyddsaspekter. Om syftet däremot är konsumentskyddsrelaterat bör frågan bedömas inom de gränser som direktivet tillåter.

Direktivet om otillbörliga affärsmetoder begränsar inte gemenskapens eller medlemsstaternas bestämmelser om produkters hälso- och säkerhetsaspekter. Om en begränsning av eller ett förbud mot reklam gäller exempelvis produkter med säkerhetsbrister, strider begränsningen dock mot utgångspunkten att sådana produkter över huvud taget inte ska finnas att tillgå.

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Justitieministeriet har i ett sakkunnigyttrande ansett de nationella åtgärderna inom konsumentskyddet vara ineffektiva och betonat att det är viktigt att vidta åtgärder på EU-nivå och påverka innehållet i EU-lagstiftningen. Relevanta EU-rättsakter är särskilt rättsakten om rättvisa i den digitala miljön (Digital Fairness Act, DFA) och reformen av förordningen om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen (den s.k. CPC-förordningen). Kommissionen har redan framskridit långt med beredningen av dessa lagstiftningsförslagen och bägge kommer att läggas fram under hösten i år.

Syftet med DFA-förslaget är att effektivare än tidigare ingripa i olika skadliga metoder och förfaranden som riktar sig mot konsumenterna i den digitala miljön. Författningen kommer antagligen att reglera exempelvis så kallade mörka mönster mer heltäckande än för närvarande. Syftet med revideringen av CPC-förordningen är bland annat att stärka genomförandet av EU:s konsumentskyddslagstiftning särskilt i fråga om utbredd olaglig praxis.

Ekonomiutskottet anser att man effektivare än för närvarande bör kunna ingripa i osaklig och aggressiv marknadsföring av onlineplattformar som förmedlar produkter från tredjeländer. Därför betonar utskottet att det, oberoende av de ovan beskrivna EU-lagstiftningsprojekten, behövs en grundlig utredning av hur marknadsföringen från tredjeländer kan regleras nationellt med beaktande av de ramvillkor som EU-lagstiftningen ställer. Dessutom bör man samtidigt verka för att skärpa förbuden och begränsningarna i marknadsföringen på EU-nivå från det nuvarande samt för att påföljderna för överträdelser av bestämmelserna om marknadsföring effektivt kan påverka onlineplattformarnas verksamhet. *(Utskottets förslag till uttalanden 1 och 3)*

Tull- och skatteaspekter

I medborgarinitiativet krävs att riksdagen också utreder möjligheten att motverka ökningen av handeln med slit-och-släng-produkter genom beskattning. Ekonomiutskottet har därför i samband med behandlingen av initiativet utrett aspekter som gäller tullar och beskattning.

Ekonomiutskottet konstaterar att EU inte har behörighet att ta ut skatt, utan tyngdpunkten i EU:s skattepolitik ligger på att säkerställa att skattehinder inte motverkar gränsöverskridande ekonomisk verksamhet mellan medlemsstaterna och att konkurrensen inte snedvrids. Harmoniseringen inom EU är främst inriktad på indirekta skatter på varor och tjänster, såsom mervärdesskatt och punktskatt. Den tulllagstiftning som verkställer EU:s handelspolitik hör för sin del till EU:s exklusiva behörighet, vilket begränsar möjligheterna att vidta nationella lagstiftningsåtgärder i medlemsländerna.

Tulllagstiftningen

När varor importeras från länder utanför EU tas det ut en allmän tull, en så kallad tredjeländstull, för varorna. EU:s lagstiftande organ behandlar för närvarande ett lagstiftningsförslag som kallas EU:s tullreform och som bland annat innehåller bestämmelser om onlinehandel. Syftet med den föreslagna lagstiftningen är att påföra onlineplattformar en tullskyldighet som beror på i vilken grad varan överensstämmer med bestämmelserna. Behandlingen av tullreformen och den tullkodex som gäller är fortfarande delvis på hälft.

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Enligt de bestämmelser som ännu gäller är försändelser som kommer direkt från ett tredjeland till en mottagare i EU tullfria till ett värde av högst 150 euro. Tullfriheten gäller inte alkohol- och tobaksprodukter eller parfyper. I och med den ändring som redan gjorts i EU:s lagstiftning ska det på alla varor med ett värde på högst 150 euro som sålts inom ramen för IOSS-systemet för mervärdesskatt (Import One-Stop-Shop) samt för varor med ett värde på högst 150 euro som transporteras som postförsändelser från och med juli i år betalas en fast tull på tre euro per varuparti.

Kommissionens förslag till en ny tullkodex har under behandlingen i rådet kompletterats med ett förslag till behandlingsavgift i samband med tullklareringen. Denna kostnadsbaserade behandlingsavgift kan vara cirka 2 euro per varuparti och avsikten är att avgiften tas ut senast från november 2026. För att avgiften ska kunna tas ut krävs att det skyndsamt görs ändringar i datasystemen i enlighet med det som kommissionen och medlemsländerna föreskrivit. EU-kommissionen kommer att fastställa behandlingsavgiftens storlek med beaktande av Världshandelsorganisationen WTO:s bestämmelser.

Enligt uppgift har några EU-medlemsländer (Frankrike, Italien, Rumänien, Belgien och Nederländerna) infört eller övervägt att införa en nationell behandlingsavgift för att dämpa varuflödet från tredjeländer. I ett sakkunnigttrande har det dock ansetts möjligt att de nationella behandlingsavgifterna inte överensstämmer med EU-lagstiftningen. Dessutom har sakkunniga ansett att åtgärder på EU-nivå i detta sammanhang är effektivare än nationella åtgärder. Nationella behandlingsavgifter skulle sannolikt också leda till att varuleveranserna flyttar till andra EU-länder och sedan därifrån till beställarnas hemländer. Ekonomiutskottet välkomnar att tillämpningen av både behandlingsavgiften och tullarna börjar på EU-nivå i år. Tillsammans höjer dessa avgifter priset på försändelsen med cirka fem euro. Utskottet anser att avgifternas konsekvenser för handelsflödena bör granskas och att man utifrån det bör bedöma behovet av eventuella ytterligare åtgärder.

Enligt uppgift har det vid rådets behandling också fogats en bestämmelse om ett så kallat tullager för distansförsäljning till den nya tullkodexen. Avsikten med bestämmelsen är att uppmuntra onlinebutiker att skicka stora mängder produkter i bulk till ett särskilt tullager i unionen, från vilket varor kan levereras till köpare inom unionen. Behandlingsavgiften skulle då eventuellt vara endast 50 cent per varuparti. Den lägre behandlingsavgiften kan motiveras med att tillsynskostnaderna minskar och den förväntas ha styrande effekt. När lagren finns i Europa är det möjligt att kontrollera en stor mängd varor, vilket också förbättrar marknadskontrollen. Syftet med tullager för distansförsäljning är att också andra myndigheter än tullen ska få möjligheter att kontrollera de varor som finns i lagren. Ekonomiutskottet stöder förslagen ovan.

Skatteaspekter

Enligt bestämmelserna om mervärdesskatt ska mervärdesskatt i princip betalas på försäljning av varor som förs in från såväl EU-länder som icke-EU-länder. Aktörer från länder utanför EU får således ingen konkurrensfördel i förhållande till EU-aktörer när det gäller mervärdesskatten. Finländare som beställer exempelvis snabbmode eller lågprisprodukter från länder utanför EU måste betala mervärdesskatt i Finland på importen oberoende av produkternas värde.

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Gränsen för momsfrihet för försändelser av ringa värde slopades i EU i juli 2021. Om en aktör inom Finland säljer produkter som avses i medborgarinitiativet, är försäljningen vanligtvis mervärdesskattepliktig om aktören överskrider den årliga omsättningsgränsen på 20 000 euro. Vid mervärdesbeskattningen kan inte heller likadana varor behandlas olika i beskattningen på grund av exempelvis varornas ursprung. När man överväger eventuella nationella skatteåtgärder bör man dessutom beakta att mervärdesskattedirektivet inte innehåller någon definition av snabbmode och att snabbmode inte har avskiljts till en egen varugrupp på vilken det skulle gå att exempelvis tillämpa en skattesats som avviker från skattesatsen på andra varor. Med stöd av dessa motiveringar har man i ett sakkunnigyttrande kommit fram till att det inte är möjligt att införa någon ”snabbmodeskatt” eller någon annan ”skatt på slit-och-släng-produkter” i mervärdesskattesystemet. Utskottet anser att begreppen bör definieras närmare.

I ett sakkunnigyttrande har det bedömts vara svårt, om alls möjligt, att föreskriva om en nationell skatt på exempelvis så kallat ultrasnabbt mode. En skatt kan inte påföras enbart för importprodukter, eftersom den skulle betraktas som gynnande av inhemsk produktion och därmed vara en skatt som är förbjuden enligt EU-fördraget. Skatten bör således också gälla finländska produkter. I ett sakkunnigyttrande påpekades det att en konsumtionsskatt som baserar sig på produkters koldioxidavtryck har utretts nationellt. Ett centralt problem i fråga om en sådan konsumtionsskatt är bristen på utsläppsbestämning och utsläppsdata. Det går inte att bedöma hur en eventuell skatt påverkar produktpriserna och inte heller hur prisförändringar påverkar konsumenternas val. Enligt tillgängliga uppgifter skulle de olika kostnaderna för skattestyrningen enligt ett sakkunnigyttrande vara avsevärda jämfört med nyttan av den. Skatten på lågprisprodukter kan inte heller vara stor i förhållande till priset, vilket betyder att uppbördskostnaderna och andra nackdelar som följer av skatten kan vara oproportionerligt stora i förhållande till skatteintäkterna.

Produktsäkerhet

Såsom det påpekas i medborgarinitiativet är många produkter i skräpbutikerna online av dålig kvalitet och kan rentav vara farliga. Företag som inte omfattas av EU-lagstiftningen följer inte EU:s säkerhetsstandarder, och hälsoskadliga kemikalier har påträffats i produkterna. Ekonomiutskottet instämmer i medborgarinitiativets konstaterande om att konsumenterna har rätt till säkra och hållbara produkter.

Enligt ett sakkunnigyttrande uppfyller en stor del av de produkter från länder utanför EU som släpps ut på marknaden inte kraven i EU:s produktsäkerhets- och kemikalielagstiftning, vilket är ett tecken på brister i produkternas överensstämmelse med kraven och i förhandskontrollen. Internationella utredningar tyder på att det finns aktörer som levererar produkter som inte överensstämmer med kraven till konsumenterna. Säkerheten hos produkter som kommer från länder utanför EU kan knappt alls övervakas med nuvarande resurser särskilt när det gäller omfattande import av småpaket. Brister i produktsäkerheten och överensstämmelsen i kombination med en begränsad marknadskontroll ökar risken för att produkter som är skadliga för hälsan kommer ut på konsumentmarknaden.

Enligt uppgift har kommissionen under 2025 samordnat effektiviserade tullkontroller med fokus på produkter som är farliga, inte överensstämmer med kraven, beställs från tredjeländer via en

Betänkande EkUB 8/2026 rd

onlinemarknadsplats och levereras direkt till konsumenter i unionen. Vid dessa kontroller har tullmyndigheterna och marknadskontrollmyndigheterna samt andra behöriga myndigheter skärpt kontrollen av de importprodukter som avses ovan. I den första kontrollen granskades 20 000 leksaksprodukter och hemelektronikprodukter och över hälften av dem konstaterades strida mot EU:s produktstandarder. En del av produkterna testades också i laboratorium. Av dessa konstaterades mer än 84 procent vara farliga.

I ett sakkunnigyttrande påpekades det att EU:s förordning om digitala tjänster (DSA, Digital Services Act) har medfört vissa förbättringar i regleringen av e-handelsplattformar. E-handelsplattformar ska bland annat identifiera försäljare, säkerställa att konsumenten tydligt informeras om produktens ursprung och säljaren samt skyndsamt reagera på farliga eller olagliga produkter som säljs på plattformen. De stora plattformarna har också ålagts en skyldighet att systematiskt bedöma och hantera riskerna i anslutning till produktsäkerheten. E-handelsplattformarna ansvarar dock inte för produkter på samma sätt som en importör ansvarar för varor som importeras från länder utanför EU även om plattformarna i praktiken möjliggör försäljning och import av produkter.

Ekonomiutskottet instämmer i det som påpekas i ett sakkunnigyttrande om att de stora internationella e-handelsplattformarnas ansvar för produkter som förmedlas från tredjeländer bör ökas betydligt genom EU-lagstiftning så att det motsvarar importörernas ansvar på EU:s inre marknad. Målet bör vara att de stora globala plattformarna i sista hand svarar bland annat för de krav som EU:s konsumentskyddslagstiftning och produktsäkerhetslagstiftning ställer på de produkter som de förmedlar, om säljaren inte gör det.

Ekonomiutskottet anser i likhet med ett sakkunnigyttrande att det är motiverat att överväga att inleda en tidsbunden och riktad tillsynskampanj i samarbete med de centrala tillsynsmyndigheterna. Utskottet påpekar också att det vid sidan av åtgärder som ingriper i lågprisimport är viktigt att stödja ansvarsfull konsumtion samt forsknings- och utvecklingsverksamhet inom cirkulär ekonomi. Ekonomiutskottet anser att man genom effektivare rådgivning och handledning ska sträva efter att öka konsumenternas medvetenhet om de risker som är förenade med hälsa och säkerhet i fråga om lågprisimport. Dessutom är det nödvändigt att få evidensbaserad information om användarna av lågprishandel i onlinebutiker och orsakerna bakom användningen. Utskottet understöder förslaget i sakkunnigyttrandet om att det ska genomföras riksomfattande informationskampanjer till konsumenterna för att synliggöra nackdelarna med den handel med slit-och-släng-produkter som avses i medborgarinitiativet och stödja hållbarare konsumtionsval.

Miljöaspekter och producentansvar

I medborgarinitiativet sägs det att handeln med slit-och-släng-produkter baserar sig på engångskonsumtion som genererar enorma utsläpp och slösar bort värdefulla naturresurser. Också i ett sakkunnigyttrande framfördes att lågprisimport via onlineplattformar, särskilt från tredjeländer, styr konsumtionen mot engångsprodukter och kortlivade produkter. Detta ökar användningen av naturresurser, klimatutsläppen, spridningen av skadliga kemikalier samt avfallsmängden och kostnaderna för avfallshanteringen. Medborgarinitiativets mål att minska

Betänkande EkUB 8/2026 rd

handeln i onlinebutiker utanför EU är viktigt, eftersom de negativa miljökonsekvenserna med distanshandeln kan motverkas endast genom att minska varumängden.

I ett sakkunnigyttrande framfördes att produkterna inom lågprisimporten ofta är av dålig kvalitet, att kemikaliehalterna ofta strider mot regleringen och att produkternas användningstid är kort, varför de snabbt hamnar i avfallshanteringen. Dessa produkter kan inte återvinnas, eftersom deras kemikaliehalter förstör hela materialflödet. Därför måste de ofta brännas i stället för återvinnas.

Lågprisimporten försämrar också möjligheterna att återanvända produkter. I ett sakkunnigyttrande framfördes att marknaden för begagnade varor är viktig när det gäller att uppnå Finlands och EU:s mål för cirkulär ekonomi, klimat och försörjningsberedskap. Det är dock möjligt att upprätthålla en cirkulär ekonomi endast om produkterna har en längre livscykel än engångsbruk. Ultrabilliga produkter är ofta baserade på material av dålig kvalitet, och de flesta av dessa produkter kommer inte att återanvändas eftersom de inte tål användning och inte kan repareras. Produkterna lämpar sig därför dåligt för cirkulär ekonomi. Vägörehetsorganisationer och andra aktörer inom återanvändning får i allt högre grad ta emot produkter av dålig kvalitet som inte lämpar sig för återanvändning utan medför extra hanteringskostnader för aktörerna och även belastar avfallshanteringen. Sammantaget ökar lågprisimporten överkonsumtionen av naturresurser och försvårar uppnåendet av målen för cirkulär ekonomi.

Enligt uppgift tar sig nackdelarna med lågprisimport inom miljöministeriets förvaltningsområde särskilt uttryck i problem med producentansvaret och tillsynen över det. EU:s bestämmelser om producentansvar förutsätter att tillverkarna och importörerna i fråga om sina produkter ansvarar för avfallshanteringen och återvinningskyldigheten. Detta ansvar förverkligas genom att man ansluter sig till en producentsammanslutning som sköter skyldigheterna för sina medlemmars räkning.

För närvarande är förpackningar, batterier samt elektrisk och elektronisk utrustning de största produktgrupperna som omfattas av producentansvaret i distanshandeln. I fortsättningen omfattas också textilier, klädesplagg och skodon av producentansvaret när den nya lagstiftningen träder i kraft 2028. Onlinebutiker från tredjeländer ansluter sig dock i allmänhet inte till producentsammanslutningarna i Finland. Till följd av detta blir de inhemska producenterna tvungna att betala också de avfallshanteringskostnader som utländska aktörer orsakar, konkurrensen snedvrids till inhemska aktörers nackdel och kostnaderna för avfallshanteringen stiger.

Enligt ett sakkunnigyttrande är det i praktiken mycket svårt att utsträcka tillsynen utanför EU:s gränser. Tillsynsmyndigheten och producentsammanslutningarna har samarbetat för att de kinesiska onlineplattformarna frivilligt ska bli medlemmar i producentsammanslutningarna för de producenter som säljer på plattformarna. Enligt EU-lagstiftningen kan detta dock inte krävas av en onlineplattform eftersom de egentliga producenterna är de företag som säljer sina produkter på onlineplattformen och det finns hundratusentals sådana företag. Tillsynsproblem uppkommer genom att antalet distansförsäljare är stort i förhållande till tillsynsresurserna, de tekniska verktygen har brister, möjligheterna att få information från aktörer utanför EU är begränsade och det finns begränsningar i lagstiftningen.

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Enligt uppgift betalar en producent exempelvis i Lettland skatt hos tullen när det gäller kostnaderna för producentansvar, om producenten inte hör till en producentsammanslutning. Ett sådant system kunde göra det möjligt att inkludera distanshandeln utanför EU i kostnaderna för producentansvaret och därigenom få en rättvisare konkurrens. Enligt den rapport från arbets- och näringsministeriet som behandlas nedan kräver detta förslag en mer omfattande utredning och ändringar i lagstiftningen i Finland. Ekonomiutskottet understöder att utredningen och beredningen av behövlig lagstiftning görs skyndsamt i samarbete mellan finansministeriet, miljöministeriet och Tullen. *(Utskottets förslag till uttalande 2)*

Rapporten från arbetsgruppen som dryftar lösningar på problemen med lågprisimport

Samtidigt med riksdagsbehandlingen av medborgarinitiativet har en arbetsgrupp tillsatt av arbetsminister Marttinen kartlagt metoder för att lösa problemen med lågprisimport. Arbetsgruppen har haft till uppgift att identifiera nationella åtgärder och åtgärder på EU-nivå samt att lägga fram förslag till prioriterade fortsatta åtgärder.

I arbetsgruppens rapport (arbets- och näringsministeriets publikation 2026:11) beskrivs fenomenets nuläge och det befintliga regelverket samt kartläggs lösningar nationellt och på EU-nivå och föreslås fortsatta åtgärder för att bekämpa lågprisimporten. Beskrivningen av regelverket fokuserar på att villkoren för företagen på EU:s inre marknad bör vara lika, på onlineplattformar, produktreglering, produktsäkerhet och marknadskontroll, på tullfrågor och handelspolitik, konsumentskydd och marknadsföring, på aspekter som gäller producentansvar och cirkulär ekonomi samt på beskattning.

Arbetsgruppen rekommenderar i rapporten att de fortsatta åtgärderna särskilt fokuserar på de tre delområden där möjligheterna att ingripa är störst och där åtgärdsbehovet har identifierats bäst, dvs. 1) tullkontroll, 2) marknadskontroll och produktreglering samt 3) producentansvar.

På kort sikt betonar arbetsgruppen vikten av nationella, operativa åtgärder, såsom krav på noggrannare importuppgifter, en utredning av möjligheten att ta ut kostnaderna för producentansvaret i samband med tullar, ett mer omfattande utnyttjande av riskinformation samt samarbete mellan marknadskontrollmyndigheterna och myndigheterna för digitala tjänster. Dessa åtgärder anses ha en direkt inverkan på övervakningen av onlineplattformar och onlinehandel från tredjeländer.

På lång sikt krävs det målmedveten påverkan på EU-nivå, såsom att onlinemarknadsplatsernas roll görs tydligare i produktlagstiftningen, marknadskontrollen stärks, digitala kontrollsystem byggs upp på EU-nivå och plattformarnas skyldigheter i fråga om producentansvaret skärps.

Regeringen har beslutat att utifrån rapporten inleda en lagstiftningsutredning om eventuella ändringar i den nationella lagstiftningen. I utredningen granskas preliminärt åtminstone förbudet mot reklam samt Tullens möjlighet att ta ut avgifter för producentansvar och ingripa i konsumenters beställningar. Ekonomiutskottet tillstyrker varmt en skyndsamt utredning av det nationella behovet av ändringar i lagstiftningen. *(Utskottets förslag till uttalande 1)*

Betänkande EkUB 8/2026 rd

Enligt arbetsgruppens rapport är det genom nationella åtgärder möjligt att påverka tillsynen, förbättra samarbetet med intressentgrupper och samla in den information som behövs, men för att uppnå bestående och heltäckande lösningar krävs det en reform av EU-lagstiftningen och gemensamma gränsöverskridande tillsynsmekanismer. Ekonomiutskottet påpekar att det krävs bättre nationell samordning för att effektivisera både de nationella åtgärderna och EU-påverkan. I anslutning till detta behov har det i ett sakkunnigyttrande till utskottet framförts att de frågor som gäller onelinebutiker och onelineplattformar för närvarande är fördelade på sju ministerier. Ansvariga ministerier är ANM (konkurrenskraft och fungerande marknader, marknadskontroll, konsument säkerhet), FM (konsekvenser för skatteintäkter och tullärenden), KM (reglering av digitalisering och plattformar), MM (miljökonsekvenser, cirkulär ekonomi och producentansvar), JM (konsumentskydd och marknadsföring), SRK (samordning av EU-politiken) och UM (handelspolitik).

Ekonomiutskottet understöder förslaget i rapporten om att det vid arbets- och näringsministeriet ska inrättas en arbetsgrupp med företrädare för ministerier och intressentgrupper för att följa situationen för lågprisimporten och för att svara på problemen med den, eftersom behovet av att intensifiera det nationella myndighetssamarbetet och få en aktuell lägesbild är uppenbart.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen förkastar förslaget om att lagberedning ska inledas i medborgarinitiativ MI 7/2025 rd.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 72/2025 rd.

Riksdagen godkänner fyra uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att statsrådet fortsätter att utreda nationella åtgärder för att ingripa i lågprisimporten, och utan dröjsmål bereder förslag till ändring av lagstiftningen i anslutning till detta.*
- 2. Riksdagen förutsätter att statsrådet utreder möjligheterna att i samband med tullar ta ut avgifter för producentansvar för produkter som från tredjeländer säljs direkt till konsumenterna, och utan dröjsmål bereder förslag till ändring av lagstiftningen i anslutning till detta.*
- 3. Riksdagen förutsätter att statsrådet målmedvetet främjar åtgärder inom EU för att ingripa i lågprisimporten.*

Betänkande EkUB 8/2026 rd

4. *Riksdagen förutsätter att statsrådet rapporterar till ekonomiutskottet om hur åtgärderna framskrider.*

Helsingfors 17.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Vilhelm Junnila saf
vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
ersättare Aleks Jäntti saml
ersättare Ville Kaunisto saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsrad Maiju Tuominen.